

III. Universitetets udbygning på længere sigt

I fortsættelse af den redegørelse, som hidtil har været givet under II. Økonomiske forhold, D. Lokaleforhold, for universitetets lokalemæssige udbygning på længere sigt, redegøres i nærværende afsnit for hovedpunkter i udviklingen med hensyn til planlægningen af Københavns Universitets udbygning, altså ikke blot på det lokalemæssige område.

Den 14. marts 1969 fremsatte undervisningsministeren i folketinget et forslag til lov om centre for højere uddannelser og Københavns Universitets placering, jfr. folketingstidende 1968-69, sp. 4755-60 og tillæg A, sp. 4561-76.

Lovforslaget var sålydende:

Forslag til

Lov om centre for højere uddannelser og Københavns universitets placering

§ 1. Undervisningsministeren bemyndiges til at oprette et center for højere uddannelse og forskning ved Roskilde.

§ 2. Københavns universitets udbygning gennemføres på de arealer, som universitetet allerede råder over samt på arealer, der erhverves inden for et område, som begrænses af Jagtvejen, Tagensvej, Haraldsgade og Vermundsgade. Derudover erhverves der andetsteds i hovedstadsområdet arealer, der er tilstrækkeligt store til også at sikre universitetets udbygning på langt sigt.

§ 3. Oprettelsen af centre for højere uddannelser ved Ålborg og i den sydlige del af Jylland indgår i den langsigtede planlægning af de højere uddannelsers udbygning.

§ 4. Undervisningsministeren bemyndiges til at iværksætte eller, for så vidt angår ikke-statslige institutioner, tillade, at der iværksættes ekspropriation til bygninger og anlæg for højere uddannelsesinstitutioner efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Lovforslaget var genstand for 1. behandling i folketinget den 17. april 1969 (folketings-

tidende sp. 5738-85) og blev henvist til et udvalg på 17 medlemmer (sp. 5811).

Lovforslaget blev ikke færdigbehandlet i folketingssamlingen 1968-69, men det nedsatte 17 mands udvalg afgav den 30. september en beretning ledsaget af en række bilag bl.a. indeholdende undervisningsministerens besvarelse af et stort antal af udvalget stillede spørgsmål (folketingstidende 1968-69, Tillæg B, sp. 3265-3430).

I beretningen er bl.a. anført følgende:

»Der er i udvalgets flertal (det konservative folkepartis, venstres og det radikale venstres medlemmer af udvalget) enighed om, at Københavns universitets udbygningsproblemer er meget presserende og omfattende, og at der nu må træffes beslutning om en langsigtet plan, som dels sikrer Københavns universitets udvikling, dels tager hensyn til udbygningen af de højere uddannelser andre steder i landet. Udvalget kan tilslutte sig regeringens forslag om, at det lægevidenskabelige fakultet og de biologiske fag under den naturhistorisk-geografiske faggruppe udbygges på arealerne på og omkring Nørre Fælled, og at de øvrige dele af faggruppen placeres i Danmarks tekniske Højskoles hidtidige bygninger på Øster Voldgade og ved Sølvtorvet. Udvalget er af den opfattelse, at en langsigtet løsning af Københavns universitets øvrige udbygningsproblemer bør søges på Vestmager eller på en kommende inddæmning af Kalveboderne. En endelig afgørelse bør dog afvente resultatet af det udredningsarbejde, der under ledelse af en af undervisningsministeren nedsat styringsgruppe er sat i gang omkring 1. august 1969 for at få klarlagt, om der vil kunne tilvejebringes et areal af passende størrelse inden for området til universitetets udbygning, og hvornår de øvrige forudsætninger, som er af betydning for udbygningens endelige placering og iværksættelse, kan forventes at være opfyldt. Styringsgruppens endelige kommissorium forelå den 5. september, hvilket navnlig skyldtes ønsket om at tilpasse det efter udviklingen i folketingsudvalgets forhandlinger. En samlet redegørelse fra den nævnte styringsgruppe forventes at foreligge senest den 1. december 1969.

Udvalgets flertal kan tilslutte sig, at en hurtig aflastning af Københavns universitet er påkrævet, og at denne aflastning også skal tilvejebringes ved

hurtig opbygning af et center for højere uddannelse og forskning ved Roskilde, hvor der i første omgang bør bygges lokaler til humaniora og samfundsvidenskaberne.

Det af Københavns universitets matematisk-fysiske faggruppe ønskede areal på ca. 5 ha til opførelse af haller til eksperimentel fysik bør erhverves i nærheden af atomforsøgsstationen Risø og Niels Bohr Institutets Risøafdeling, og flertallet opfordrer undervisningsministeren til snarest at indhente en udtalelse fra den matematisk-fysiske faggruppe om mulighederne for fremtidig udbygning i Roskilde.

Med iværksættelse af den omtalte udbygning ved Roskilde finder flertallet, at det ikke vil være rimeligt at søge Københavns universitets udbygningsproblemer løst på arealer ved Høje-Tåstrup og i Torslunde-Ishøj kommune.

Udvalgets flertal kan endvidere tilslutte sig, at en del af de 120 mill. kr., der ifølge bemærkningerne til forslaget til lov af 31. maj 1968 om universiteternes udbygning skønnedes anvendt til midlertidige foranstaltninger ved Københavns universitet, i stedet anvendes til aflastning af Københavns universitet ved opførelse af lokaler for et uddannelsescenter ved Roskilde. Dette bør i så fald ske ved gennemførelse af et lovforslag.

Udvalgets flertal ønsker i denne forbindelse at understrege, at der lægges stor vægt på, at udbygningen af universiteterne i Odense og Århus fremmes mest muligt, og at det forudsættes, at ingen af de midler, der i bemærkningerne til forslaget til lov af 31. maj 1968 om universiteternes udbygning skønnedes anvendt ved udbygningen af universiteterne i Odense og Århus – henholdsvis 257 mill. kr. og 373 mill. kr. – overføres til udbygning af Københavns universitet eller centret ved Roskilde.

Undervisningsministeren har over for udvalget givet tilsagn om at nedsætte en planlægningsgruppe, der kan fremkomme med forslag om, hvorledes de højere og videregående uddannelser, der allerede er placeret i Ålborg, kan koordineres og udbygges, og om hvorledes disse uddannelser kan suppleres med andre beslægtede højere uddannelser og forskning. Der henvises til det som bilag 2 optrykte udkast til kommissorium for planlægningsudvalget.

Et *mindretal* (socialdemokratiets medlemmer af udvalget) ønsker at give udtryk for følgende synspunkter:

I den tale, hvormed undervisningsministeren den 14. marts i år forelagde lovforslaget, udtalte ministeren bl.a. følgende:

»Uanset udfaldet af folketingets forhandlinger vil jeg dog gerne understrege, at hverken det sydjyske

center eller centret ved Ålborg kan oprettes foreløbig. Med udbygningen af universiteterne i København, Odense og Århus og oprettelsen af et universitetscenter ved Roskilde vil vi anspænde vor kapacitet til det yderste.«

Det vil altså sige, at oprettelsen af et center ved Roskilde er ensbetydende med, at der foreløbig spærres for udviklingen i Ålborg og i Sydjylland. Socialdemokratiet har deltaget i sommerens udvalgsarbejde i håb om, at det var muligt at ændre en udbygningsplan, der på denne måde forsinker opbygningen af de nye jyske centre.

Desværre må vi nu ved udvalgsarbejdets afslutning konstatere, at det ikke har været muligt at få forhandlinger om realitetsændringer i ministerens forslag i gang. Dette fremgår også med beklagelig tydelighed af flertallets ovenfor anførte udtalelser.

Også af mindretallet er det erkendt, at Københavns universitet har så store kapacitetsproblemer, at det er aldeles nødvendigt, at Københavns universitets udbygning placeres centralt, både i kortsigtede og langsigtede planer. Mindretallet har i denne sammenhæng peget på en udbygning i Vestamager-Kalvebod-området – formentlig med hovedvægten lagt på Vestamager – og man må beklage, at der først for nylig fra ministerens side er taget skridt til en vurdering af mulighederne i dette område.

Når mindretallet kan tilslutte sig ønsket om at fremme en udvidelse af kapaciteten i Århus og Odense mest muligt, skyldes det dels hensynet til universiteterne disse to steder, dels hensynet til aflastningen af Københavns universitet. Mindretallet har bemærket, at der fra Odense universitet er stillet forslag om, for ret beskedne bevillinger, at udvide kapaciteten inden for de humanistiske fag mere end planlagt. Mindretallet håber, at en sådan kapacitetsudvidelse vil komme til at indgå i de kortsigtede planer.

Det er afgørende for mindretallet at pege på en opbygning i Ålborg så hurtigt som muligt, dels ud fra hensynet til aflastningen af Københavns universitet, dels ud fra den betydning for bedre uddannelsesmuligheder for de unge i det nordjyske område og endelig for hele regionens udvikling, som et uddannelsescenter i Ålborg vil have.

Mindretallet mener derfor, at der nu bør nedsættes et planlægningsudvalg med den opgave at forberede en start i Ålborg inden for en tidsfrist på 3-5 år, samt at der omgående må tages fat på at forberede det bibliotek, der er nødvendigt for den fortsatte udbygning af uddannelsescentret.

Det af ministeren forelagte kommissorium for opbygningen af et center i Ålborg er så upræcist, at det slet ikke på tilfredsstillende måde sikrer en hurtig opbygning i Ålborg. Der er ikke anført nogen

form for tidsfrist. Der er intet nævnt om biblioteksopbygningen. Der er ikke direkte peget på etableringen af de fag, der kan tjene til en hurtig aflastning af Københavns universitet, og ministerens udtalelse i forelæggelsestalen om, at centret ved Ålborg bevillingsmæssigt må vige for opbygningen ved Roskilde, er ikke demteret.

Når mindretallet ønsker at give opbygningen i Ålborg fortrin for opbygningen i Roskilde, skyldes det en række grunde, heriblandt at Københavns universitet ikke synes at være så interesseret i Roskildeløsningen, som i en løsning nærmere København – jfr. her rektor, professor Mogens Fog's kronik i Politiken den 24. september i år. Mindretallet må også tage afstand fra den tanke at bygge Roskilde-centret op ved at tage en del af de 120 mill. kr., som folketinget i 1968 bevilgede til midlertidige foranstaltninger ved Københavns universitet.

Mod en opbygning i Roskilde nu taler yderligere, at det talmateriale, som udvalget i maj måned i år modtog fra ministeren, peger på, at antallet af adgangsberettigede til videregående uddannelser vest for Store-Bælt i løbet af en kort årrække væsentligt vil overstige antallet af adgangsberettigede øst for Store-Bælt. Det er bl.a. på denne baggrund, man må se den meget stærke opbakning bag Ålborg-centret fra Danske Studerendes Fællesråds side.

Hertil kommer, at der ikke findes et materiale, der udtømmende belyser problemerne ved oprettelsen af Roskilde-centret, at arealerne ved Roskilde ikke har vist sig særligt egnede til formålet, at man ikke har i sinde at starte med fag, der har tilknytning til Risø, og at en Ålborg-løsning vil blive billigere end løsningen i Roskilde, bl.a. fordi den ikke kræver statslige investeringer i første omgang.

En udskydelse af en stillingtagen til Roskilde-centret nu vil også give mulighed for den åjourførte realitetsundersøgelse af andre placeringen af et østsjællandsk universitet, f.eks. i Næstved eller Holbæk, som ministeren hidtil kategorisk har afvist.

Hvad det sydjyske center angår, afventer mindretallet regeringens forslag til en placering, men mener stadig, at det vil være rigtigst at tage stilling til placeringen så snart som muligt.

Trods det negative resultat af sommerens forhandlinger erklærer mindretallet sig stadig parat til saglige drøftelser, når ministerens forslag genfremsettes i det nye folketingsår.

Mindretallet finder ikke, at denne sag egner sig til afgørelse med et snævert flertal af folketingets medlemmer, men en forudsætning for mindretallets medvirken til en samlet løsning må – som det fremgår af ovenstående – være, at regeringens forslag ændres på en sådan måde, at der tages de hensyn til den fremtidige balance i tilvejebringelse af ud-

dannelsesmuligheder i landet, som ikke er taget i det foreliggende forslag eller i den af flertallet afgivne beretning.

Et andet mindretal (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) kan tilslutte sig en del af flertalsbetragtningerne, men har ment det klarere at fremsætte sine synspunkter i samlet form.

1. Udbygningen af Københavns universitet efter nu fastlagte planer fremskyndes. Der træffes principbeslutning om videreudbygning på Vestamager/Kalveboderne, til påbegyndelse så snart områdets planlægning er afklaret. Indtil denne afklaring er sket, må der være tilstrækkelige midler til nødvendige foranstaltninger. Samtidig fortsættes og accelereres udbygningen af universiteterne i Odense og Århus.

2. Et universitetscenter påbegyndes i Roskilde. Det skal omfatte humanistiske og rets- og statsvidenskabelige discipliner. I den indledende fase må dele af undervisningen koordineres med København. En planlægningsgruppe giver hurtig indstilling om de første led og om, hvilke fag uden for universitetsrammen der kan indpasses i dette center.

3. Der nedsættes et særligt udvalg til planlægning af udbygningen af den matematisk-fysiske faggruppe i København. Den skal afklare om denne faggruppe bedst udbygges på Vestamager eller i Lundtofte, og der bør udbygges undervisningsfaciliteter under Roskilde universitet i tilslutning til Risø.

4. Et universitetscenter påbegyndes i Ålborg. I de første stadier udbygges og samarbejdes ingeniørakademi og handelshøjskole, og der oprettes hertil svarende tekniske og økonomisk-samfundsvidenskabelige studier og forskningscentre. En planlægningsgruppe får ansvar for planernes udformning.

5. Der træffes principbeslutning om oprettelse af et universitet i Esbjerg. Der nedsættes en foreløbig planlægningsgruppe, der især må arbejde med humanistisk-pædagogiske studier. Gruppen får som første opgave at undersøge muligheden for en integreret læreruddannelse til flere skoletrin.

Lovforslaget har ikke kunnet færdigbehandles i indeværende folketingssamling, og udvalget opfordrer derfor undervisningsministeren til snarest muligt i den kommende samling at fremsætte lovforslag om centre for højere uddannelser og Københavns universitets placering.«

Som nævnt i folketingsudvalgets beretning havde undervisningsministeren den 5. september 1969 nedsat en arbejdsgruppe (»styringsgruppen«) vedrørende Københavns Universi-

tets arealproblemer bestående af repræsentanter for undervisningsministeriets departement, byggeadministrationen for de højere læreanstalter, Københavns Universitet, boligministeriet, Egnspanlægningsrådets planlægningsafdeling og boligministeriets kommitterede i byplansager.

Styringsgruppen skulle have til opgave at forestå styringen af det videre udredningsarbejde og udarbejdelsen af en rapport herom.

Det blev tilkendegivet styringsgruppen, at det i det videre udredningsarbejde forudsattes afklaret, om der kunne forventes tilvejebragt et areal af passende størrelse til Københavns universitets udbygning på Vestamager-Kalveboderne, og at der i tilknytning hertil måtte foretages en nærmere gennemgang og så vidt muligt analyse af de forhold, som skønnes at kræve en nærmere afklaring forud for en politisk principbeslutning, herunder i særdeleshed en belysning af de tidsmæssige faktorer i de forhold, som er af betydning for udbygningens endelige placering og udbygningens iværksættelse.

Styringsgruppens rapport forudsattes bl.a. at indeholde principielle betragtninger vedrørende:

- a) arealmuligheder
- b) trafikale forhold (individuel såvel som kollektiv trafik)
- c) byggemodning
- d) støjgener fra lufthavne (især på Vestamager)
- e) om muligt en tidsplan for en 1. etape.

Styringsgruppen blev bemyndiget til at antage konsulentbistand til udarbejdelse af rapporten og antog byplankonsulenterne, arkitekterne m.a.a. Ib Andersen og E. Juul Møller.

Det blev pålagt styringsgruppen at påbegynde arbejdet omgående og inden 1. december 1969 at afgive en rapport til undervisningsministeren.

Undervisningsministeren orienterede samtidig med styringsgruppens etablering overborgmesteren i Københavns kommune og borgmesteren i Tårnby kommune om det iværksatte undersøgelsesarbejde og forudsatte, at styringsgruppens konsulenter under hensyn til undersøgelsens tekniske karakter i fornødent omfang kunne optage direkte kontakt med embedsmænd og teknikere i de to kommuner. Såvel

overborgmesteren som borgmesteren besvarede dette bekræftende, og sådan kontakt har været etableret.

Byplankonsulenternes rapport forelå i november 1969. Styringsgruppen har i et tillæg til rapporten fremsat nedenstående kommentarer til denne, hvoraf også hovedkonklusionerne i byplankonsulenternes rapport fremgår:

»Det har været styringsgruppens opgave at sikre, at de af undervisningsministeren og folketingsudvalget ønskede oplysninger blev tilvejebragt inden for den opstillede tidstermin den 1. december 1969, jfr. indledningen (afsnit 1, side 3). Allerede denne tidstermin sætter en snæver grænse for, hvor dybtgående undersøgelser der har kunnet iværksættes.

Det er imidlertid styringsgruppens opfattelse, at konsulentfirmaets rapport på det i øjeblikket foreliggende grundlag fremdrager de væsentlige problemer af teknisk og byplanmæssig karakter, som har direkte sammenhæng med en beslutning om en eventuel placering af dele af Københavns universitet (uddannelsescenter) på Vestamager-Kalveboderne. Gruppen er enig med konsulentfirmaet i, at området må betragtes som en helhed (Kalvebodkilen).

Det har ligget uden for undersøgelsens forudsætninger og muligheder at foretage en nærmere analyse – endsige prioritering – af de økonomiske dispositioner, som er forbundet med en gennemførelse af de i rapporten nævnte foranstaltninger.

Styringsgruppen kan tilslutte sig konsulentfirmaets konklusioner, som er citeret nedenfor sammen med styringsgruppens supplerende kommentarer:

Konklusion 1

Kun under forudsætning af, at Kastrup lufthavn er afviklet endeligt med udgangen af 1985, vil det kunne overvejes at placere en udbygning af Københavns universitet i Kalvebodkilen. Opfyldes denne forudsætning ikke, vil det være uforsvarligt at påregne en sådan udflytning.

ad 1. Da det er afgørende, at universitetsfunktioner i Kalvebodkilen ikke eller i hvert fald kun i få år rammes af støj, er en udflytning afhængig af Kastrup lufthavns afvikling. Det må her tages i betragtning, at i hvert fald så længe anlægsarbejderne på Saltholm ikke er i gang, knytter der sig usikkerhed til tidspunktet for nedlæggelse af Kastrup lufthavn, dels fordi de statslige udgifter ikke er vurderet gennem perspektivplanlægningen, dels fordi de opstillede forudsætninger til bestemmelse af det mest hensigtsmæssige tidspunkt for flytning af Lufthavnen kan ændre sig med tiden.

Konklusion 2

Såfremt der gennemføres en samlet planlægning af området, synes en udbygning af Universitetet i Kalvebodkilen med arealudlæg på 360 ha forenelig med krav om udlæg af arealer til overordnede regionale funktioner, herunder rekreative anlæg, samt til boligbebyggelse.

ad 2. For at dispositionerne vedrørende én funktion ikke skal udelukke en hensigtsmæssig udformning af en eller flere af de øvrige, må den indbyrdes prioritering sikres gennem en samlet planlægning forud for en eventuel endelig beslutning om en universitetsplacering i Kalvebodkilen. I løbet af 1970 vil der foreligge en egnsplanskitse for Københavnsegnen. Egnsplanskitsen vil kunne danne udgangspunkt for den mere detaljerede samlede planlægning af Kalvebodkilen. Det må forventes, at den detaljerede planlægning i løbet af 2 år gennem samarbejde mellem de kommunale, regionale og statslige myndigheder kan resultere i et forslag til beslutninger om arealdisponering og trafik anlæg.

Det må herunder afklares, i hvilket omfang aftalerne mellem Københavns kommune og staten vedrørende de inddæmmede arealer på Vestamager virker ind på arealdisponeringen.

Styringsgruppen skal endelig gøre opmærksom på, at konsulentfirmaets arbejde bekræfter tidligere undersøgelsesresultater, hvorefter de arealer, der kan tilvejebringes ved inddæmning af Kalvebodkilen, ikke i sig selv er tilstrækkelige.

Konklusion 3

Såfremt der sker en afklaring af de øvrige investeringer i Kalvebodkilen i form af definitive beslutninger om trafik anlæggene, og såfremt det i øvrigt stemmer overens med den kommende egnsplans overordnede bystruktur, synes det muligt at placere en udbygning af dele af Københavns universitet i Kalvebodkilen.

ad 3. Konsulentfirmaets bedømmelse af trafikbehovet bygger bl. a. på den forudsætning, at der ikke er begrænsninger for anvendelse af bil i universitetstrafikken, hvorfor der – efter en første periode med vanskeligheder – må etableres trafik anlæg svarende her til. At tilgodese dette – for virksomheder i omegnen – rimelige krav rummer med den valgte placering særlige vanskeligheder, fordi væsentlige trafiklinier passerer de indre bydele og havnen, hvor man af økonomiske og miljømæssige årsager er mindre tilbøjelige til løbende at udvide kapaciteten svarende til biltrafikkens vækst. Man må derfor også selv efter etablering af overordnede vejanlæg fra Kalvebodkilen mod City og mod vest være forberedt på trafikvanskeligheder og lavere bilbenyttelse end for til-

svarende institutioner i den øvrige egns yderområder.

For så vidt angår den kollektive trafikbetjening, har det hidtil været et hovedprincip i egnsplanlægningen at opbygge de nye byområder omkring S-banenettet. Det er fortsat ønskeligt, at tunge trafikmål som et universitet S-banebetjenes. Såfremt dette støder på vanskeligheder, må man, i betragtning af at bilbetjeningen i Kalvebodkilen også er ringere end i andre yderområder, overveje i stedet at reservere en vognbane til hurtigbusser på den cityorienterede motorvejsforbindelse.

Hvad angår de særlige trafikforhold, der vedrører Universitetet, henvises specielt til rapportens side 16-18.

Konklusion 4

Såfremt der kan ske en tidsmæssig koordinering af planlægnings- og beslutningsprocessens enkelte led, skønnes den tidligst tænkelige udflytning af de første faggrupper at kunne ske i 1976. De foreliggende oplysninger gør det dog lige så sandsynligt at regne med, at en udflytning først kan ske i begyndelsen af 1980-erne.

ad 4. Til bedømmelse af konsekvenserne af udflytningstidspunktet hører en belysning af omfanget af de deraf følgende midlertidige investeringer i nødløsninger for Københavns universitet i den indre by, men dette har ligget uden for styringsgruppens kommissorium.

Sammenfatning

Styringsgruppen vil sammenfattende udtale, at lægges der afgørende vægt på, at en beslutning om udbygning af Københavns universitet træffes i nær fremtid, vil det ikke være forsvarligt at vælge en placering i Kalvebodkilen.

Kan beslutningen derimod udskydes, viser konsulentfirmaets rapport, at en placering i Kalvebodkilen er mulig. Dette vil dog forudsætte, at der i nært samarbejde mellem kommunale, regionale og statslige myndigheder kan tilvejebringes et planlægningsresultat, der kan vinde tilslutning hos de mange implicerede parter, og som tilgodeser Universitetets behov.

En udsættelse af beslutningen, indtil dette arbejde er afsluttet, behøver efter styringsgruppens opfattelse ikke at betyde en tilsvarende udsættelse af udflytningstidspunktet (sml. diagram, side 25).

Det har ligget uden for styringsgruppens kommissorium at foretage en afvejning af den i rapporten omhandlede placeringsmulighed med andre løsninger. Man skal i den forbindelse pege på risikoen for, at andre placeringsmuligheder falder bort, mens overvejelserne pågår.

Et medlem af styringsgruppen (Mogens Fog) ønsker at tilføje følgende supplerende bemærkninger til gruppens kommentarer:

Efter mit synspunkt anføres der ikke i rapporten forhold af teknisk, trafikal eller byplanmæssig art, som i sig selv kan hindre, at et universitetsbyggeri i Kalvebodkilen får tildelt en høj prioritet i den overordnede fysiske planlægning.

Jeg finder det godt gjort,

- 1) at der af folketinget, umiddelbart efter endelig beslutning om flytning af Københavns lufthavn til Saltholm, vil kunne træffes beslutning om udbygning af Københavns universitet i Kalvebodkilen.
- 2) at der umiddelbart efter denne beslutning kan iværksættes programmering af universitetsbyggeri samt fastlægges en tidsfølgeplan og en bevillingsramme herfor.
- 3) at der i programmeringsfasen sideløbende kan forhandles med ministeriet for offentlige arbejder, egnsplanrådet og Københavns, Tårnby og Hvidovre kommuner om en nøjere geografisk placering af universitetsarealet, om tilpasning af trafik anlæg og anden arealanvendelse, samt opfyldelse af Universitetets behov i øvrigt.

Jeg henviser i denne forbindelse til Beretning fra udvalget angående lovforslag om centre for højere uddannelse og Københavns universitets placering, afgivet den 30.9.1969 af Folketingsudvalget (Folketinget 1968-69), side 65-66, hvor undervisningsministeren i svar på spørgsmål 41 bl.a. anfører, at der er adgang til revision og ændringer af de planer for vejanlæg og arealanvendelse, som lokale myndigheder har vedtaget, under hensyn til indpasningen af et universitetscenter.«

Lovforslaget om centre for højere uddannelser og Københavns Universitets placering, der som nævnt ikke blev færdigbehandlet i folketingssamlingen 1968-69, blev af undervisningsministeren genfremsat den 28. november 1969 i en noget ændret skikkelse - under hensyntagen til de synspunkter, som folketingsudvalgets flertal havde givet udtryk for - og med en ændret benævnelse.

Det genfremsatte lovforslag (folketingsstidende 1969-70, tillæg A, sp. 1145-68) var sålydende:

Forslag til

Lov om Københavns universitets placering og universitetscentre

§ 1. Københavns universitets udbygning gennemføres på de arealer, som universitetet allerede råder over, samt på arealer, der erhverves inden for et område, som begrænses af Jagtvejen, Tagensvej, Haraldsgade og Vermundsgade. Derudover erhverves der andetsteds i hovedstadsområdet arealer, der er tilstrækkeligt store til også at sikre universitetets udbygning på langt sigt.

Stk. 2. Der oprettes snarest et universitetscenter ved Roskilde.

Stk. 3. Af den ved lov nr. 209 af 31. maj 1968 om universiteternes udbygning fastlagte bevillingsramme på 1250 mill. kr. kan anvendes et beløb på indtil 25 mill. kr. til forberedende arbejder i forbindelse med Roskilde-centrets etablering i tiden indtil 1. april 1973.

Stk. 4. De økonomiske rammer for Roskilde-centrets opbygning fastlægges ved lov.

§ 2. Der oprettes et universitetscenter i Aalborg. Med henblik herpå nedsættes der af undervisningsministeren en planlægningsgruppe, som skal udarbejde forslag til en koordinering og udbygning af videregående uddannelser i Aalborg.

§ 3. Der oprettes senere et universitetscenter i den sydlige del af Jylland.

§ 4. Undervisningsministeren bemyndiges til at iværksætte eller, for så vidt angår ikke stats-ejede institutioner, tillade, at der iværksættes ekspropriation til bygninger og anlæg for højere uddannelsesinstitutioner efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Af bemærkninger til lovforslaget meddeles nedenstående uddrag:

»Københavns universitets betænkning af november 1968

Arbejdsgruppens rapport¹⁾ blev forelagt Københavns universitet til udtalelse, og universitetets svar foreligger i form af en betænkning af november 1968: Københavns universitets placeringsmuligheder i Storkøbenhavns centrale byområde.

I denne betænkning gør universitetet sine forventede studentertal og arealbehov i tiden indtil 1980

1) Rapport af 30. august 1968 afgivet af en den 28. februar 1968 nedsat arbejdsgruppe, jfr. årbogen for 1967-68 s. 67-69.

op og peger på det ønskelige i, at universitetet også for tiden efter 1980 sikres udviklingsmuligheder. Universitetet gør i denne forbindelse opmærksom på, at der, selv om studentertallet skulle blive begrænset til et bestemt maksimum, når kapacitet er tilvejebragt i de øvrige dele af landet, vil være et fortsat behov for bygningsudvidelser, dels på grund af videnskabens fortsatte udvikling og specialisering, dels på grund af et stigende arealforbrug pr. lærer og pr. student.

Universitetet kan derfor ikke anbefale en løsning inden for de af arbejdsgruppen undersøgte arealer.

Universitetet anfører, at en udbygning inden for området nord for Nørre Fælled vil blive meget langvarig og vanskelig at gennemføre, selv om man får adgang til at ekspropriere, dels fordi det vil være meget vanskeligt at få tilladelse til at nedlægge de beboelseslejligheder, som findes inden for området, dels på grund af ekspropriationserstatningernes størrelse, at de militære arealer på Vognmandsmarken og i Ryvangen vil blive generet af støj og rystelser fra de jernbaner, som omgiver og gennemskærer arealerne, og vil være vanskeligt tilgængelige på grund af jernbanerne, og at der med de nævnte arealer ikke vil være sikret universitetet udvidelsesmuligheder på langt sigt, ligesom mulighederne for at skabe et uddannelsescenter, der også omfatter andre uddannelser end de traditionelle universitetsuddannelser, ikke vil være til stede. Universitetet ønsker dog, at det nærmest Nørre Fælled liggende område mellem Jagtvejen, Tagensvej, Haraldsgade og Vermundsgade på 153.500 m² grundareal udlægges som reserveareal for de læge- og naturvidenskabelige institutter ved Rigshospitalet og på Nørre Fælled.

Den øvrige udbygning foreslår universitetet gennemført på et ca. 500 ha stort areal dels på en kommende inddæmning af Kalveboderne dels på den overfor liggende del af Vestamager, der i vinderprojektet i arkitektkonkurrencen om Vestamagers bebyggelse foreslås udlagt til offentlige formål. En væsentlig del af det omhandlede areal er placeret i Tårnby kommune.

En sådan placering vil give muligheder for at opbygge centre for de faggrupper, der først skal udflyttes, og som forventes at ville ekspandere kraftigt, nemlig de humanistiske, de samfundsvidenskabelige og de matematisk-fysiske fag. Hertil kommer, at en samling af hele universitetet og udbygning af et egentligt uddannelsescenter på arealet vil være mulig på længere sigt.

Endvidere vil universitetet blive placeret i et nyt byudviklingsområde, hvor mulighederne for en tilpasning af bolig- og kollegiebebyggelse er til stede.

Universitetet lægger endelig vægt på arealets centrale placering i forhold til Københavns cen-

trum, lufthavnen på Saltholm, Sverigesforbindelsen og Vestmotorvejen, og finder, at etablering af overordnede veje til og byggemodning af arealet vil kunne gennemføres relativt hurtigt og inden for rimelige økonomiske rammer.

Københavns universitets geografiske placering

Som det allerede fremgår af bemærkningerne til § 2 i loven af 31. maj 1968 om universiteternes udbygning (F.T. 2. samling, tillæg A sp. 2334), er regeringen enig i forslagene om at udbygge Københavns universitets lægevidenskabelige fakultet og det matematisk-naturvidenskabelige fakultets naturhistorisk-geografiske faggruppe på Blegdamsospitalets grund og ved Rigshospitalet samt på Nørre Fælled og i Danmarks tekniske Højskoles hidtidige bygninger ved Sølvtorvet og på Østervold. Det kan i denne forbindelse oplyses, at det er regeringens hensigt i indeværende folketingsamling på grundlag af en generalplan for opførelsen af det lægevidenskabelige centralinstitut (Panuminstitutet) på Blegdamsospitalets grund, at fremsætte et særligt lovforslag om dette byggeri.

Da Københavns Tandlægehøjskole, Danmarks farmaceutiske Højskole og Danmarks Højskole for Legemsøvelser også er placeret på Nørre Fælled, er der, således som det er beskrevet i bilag C i Københavns universitets betænkning af november 1968, mulighed for udvikling af et alsidigt biologisk center, hvortil man efterhånden kan knytte en række ikke-akademiske uddannelser, som også bygger på et biologisk grundlag, f.eks. terapi- og laborantuddannelser og uddannelser af andet medicinsk og odontologisk hjælpepersonale.

Da regeringen finder en koordineret udbygning af de biologiske fag i vid forstand ønskelig, må man finde det hensigtsmæssigt, at det nærmest Nørre Fælled liggende område mellem Jagtvejen, Tagensvej, Haraldsgade og Vermundsgade udlægges som et udvidelsesområde for de biologisk prægede fag, og man agter at optage forhandlinger med Københavns kommune om udarbejdelse af en byplan, som kan sikre området fremtidige anvendelse til sådanne formål.

Regeringen må derimod, bl. a. af de i betænkningen af november 1968 fra Københavns universitet anførte grunde, nære betænkelighed ved i øvrigt at basere Københavns universitets fremtidige udbygning på de i arbejdsgruppens rapport af 30. august 1968 beskrevne andre arealer inden for området Jagtvejen, Tagensvej, Røvsingsgade og Lyngbyvejen og på de nuværende militære arealer i Svane-mølleområdet, uanset at der her vil kunne opføres et etageareal, som er dobbelt så stort som universitetets i dag opgjorte behov.

Regeringen må derfor gå ind for, at man dels skaber aflastning for Københavns universitet ved snarest at oprette et universitetscenter ved Roskilde, dels i hovedstadsområdet søger tilvejebragt arealer, som kan sikre Københavns universitet udbygningsmuligheder på langt sigt. For det lægevidenskabelige fakultet og den naturhistorisk-geografiske faggruppe gælder dog, at der som ovenfor nævnt allerede findes et konkret forslag. Man finder i denne forbindelse at måtte konstatere, at en geografisk samling af alle universitetets aktiviteter som følge af de allerede iværksatte dispositioner ikke vil kunne realiseres inden for overskuelig tid, og at bestræbelserne derfor foreløbig må koncentrere sig om at tilsikre en samlet placering af naturligt sammenhørende fagområder, herunder også sådanne, som ikke traditionelt har været henlagt til universitetet.

Der foreligger som foran beskrevet to forslag om tilvejebringelse af større samlede arealer andstedes: Dispositionsplanudvalgets forslag om erhvervelse af arealer i og ved Høje Tåstrup og Københavns universitets forslag om en udflytning til en Kalvebodinddæmning og Vestamager.

Om Høje Tåstrup gælder det, at der i Høje Tåstrup kommune og syd på i Torslunde-Ishøj kommune fortsat er mulighed for at erhverve arealer til universitetsformål.

Da der imidlertid i nærværende lovforslag også stilles forslag om oprettelse af et universitetscenter ved Roskilde, og det må forudses, at der vil ske en udbygning af de fysiske forskningsanlæg ved Riso, vil det ikke være rimeligt også at etablere et uddannelses- og forskningscenter ved Høje Tåstrup og i Torslunde-Ishøj kommune og derved søge Københavns universitets udbygningsproblemer løst.

Regeringen kan principielt tilslutte sig forslaget om, at en langsigtet løsning af Københavns universitets øvrige udbygningsproblemer søges på Vestamager eller på en kommende inddæmning af Kalveboderne. En endelig afgørelse bør dog afvente resultatet af det udredningsarbejde, der under ledelse af en af undervisningsministeriets nedsat styringsgruppe er sat i gang for at få klarlagt, om der vil kunne tilvejebringes et areal af passende størrelse inden for området til universitetets udbygning, og hvornår de øvrige forudsætninger, som er af betydning for udbygningens endelige placering og iværksættelse, kan forventes at være opfyldt.

Såsnart rapporten fra styringsgruppen foreligger, vil den blive fremsendt til folketingets medlemmer, og regeringen agter ved folketingets 2. eller 3. behandling af nærværende lovforslag at fremsætte sådanne forslag om Københavns universitets placering, som rapporten giver anledning til.

Københavns universitets udbygning i den indre by forudsættes under alle omstændigheder at blive

definitivt opgivet. Universitetets kerne i den indre by, omfattende karreen Frue Plads, Nørregade, Krystalgade, Fiolstræde, Metropolitanannekset, Gråbrødre Torv-annekset og Studiegården må dog fortsat forudses anvendt til universitetets centrale administration og enkelte mindre, humanistiske institutter.

Oprettelse af et universitetscenter ved Roskilde

Ved bedømmelsen af Københavns universitets udbygningsproblemer spiller udviklingen i studentertallet en væsentlig rolle. I planlægningsrådets »Skitse for udbygningen af de højere uddannelser i tiden indtil 1980« (juni 1967) er der opstillet prognoser, der viser, at Københavns universitet vil have ca. 25.300 studerende i 1975 og ca. 29.000 studerende i 1980 under forudsætning af, at ca. 60 pct. af de universitetsstuderende vil befinde sig øst for Store Bælt.

Efter udarbejdelsen af »Skitse for udbygningen af de højere uddannelser i tiden indtil 1980« er der imidlertid fremkommet nye kortsigtede prognoser udarbejdet af undervisningsministeriets økonomisk-statistiske konsulent, og ifølge disse prognoser vil Københavns universitet, der i 1969-70 har ca. 22.000 studerende, have mindst 32.000 studerende i 1975, hvilket svarer til en årlig stigning på ca. 2.000 studerende.

Denne uoverensstemmelse mellem de af planlægningsrådet og af undervisningsministeriets økonomisk-statistiske konsulent opstillede prognoser skyldes, at man ikke har anvendt de samme beregningsmetoder, selv om man i begge tilfælde tager sit udgangspunkt i den forventede udvikling i elevtallet i gymnasiet, jfr. bemærkninger til lovforslaget om universiteternes udbygning (F.T. 2.samling 1967, 68, tillæg A sp. 2221-22).

Undervisningsministeriet finder den af den økonomisk-statistiske konsulent beskrevne udvikling sandsynlig, og fortsætter væksten i antallet af universitetsstuderende øst for Store Bælt med ca. 2.000 om året også efter 1975, må det forudses, at Københavns universitet i 1980 vil have ca. 40.000 studerende, medmindre der træffes omfattende foranstaltninger til aflastning af Københavns universitet.

Over for udsigten til, at Københavns universitet i 1980 kan have ca. 40.000 studerende, står det forhold, at universitetet i dag kun råder over lokaler og anlæg, som svarer til en kapacitet på mindre end 10.000 studerende, hvis disse studerende og deres lærere skulle have tidssvarende undervisnings- og forskningsforhold. Regeringen må derfor lægge afgørende vægt på, at man når frem til en løsning af universitetsproblemerne øst for Store Bælt, som både kan sikre en iværksættelse af Københavns

universitets udbygning og en hurtig udbygning af et nyt universitetscenter øst for Store Bælt, idet man af administrative, organisatoriske og miljømæssige grunde ikke anser det for ønskeligt at skabe ét stort universitet med 40.000 studerende.

Regeringen anser det derfor for nødvendigt, at Københavns universitets kapacitet på længere sigt fastsættes til 20-25.000 studerende, og at der omgående tages skridt til etablering af et nyt universitetscenter på Sjælland.

Undersøger man Københavns universitets rekruteringsgrundlag, viser det sig, at det er et landsdelsuniversitet, som får næsten alle sine studerende fra områderne øst for Store Bælt, og at dette forhold synes at blive mere udpræget. I 1959 kom 76 pct. af Københavns universitets studerende fra områderne øst for Store Bælt, i 1964 udgjorde denne andel 80 pct., og i 1968 var den steget til 83 pct. Det vil sige, at den påkrævede aflastning af Københavns universitet må tilvejebringes øst for Store Bælt.

Planlægningsrådet for de højere uddannelser har allerede i sin indstilling af 7. december 1965 om den geografiske placering af nye centre for højere uddannelser og forskning (universitetscentre) i Danmark anbefalet, at det andet center for højere uddannelser øst for Store Bælt placeres ved Roskilde.

Planlægningsrådet er endvidere i »Skitse for udbygningen af de højere uddannelser i tiden indtil 1980« gået ind for, at centret ved Roskilde etableres i 1970'erne.

Regeringen er enig i, at et nyt sjællandsk center bør placeres ved Roskilde, idet man lægger vægt på følgende forhold, som taler for denne placering:

- 1) En hurtig og effektiv aflastning af Københavns universitet vil bedst kunne ske i et bysamfund i nærheden af København, idet 72 pct. af de studerende ved Københavns universitet er hjemmehørende i Frederiksborg, Roskilde og Københavns amter samt i Københavns kommune.
- 2) Elektrificeringen af Roskildebanelen vil inden for et overskueligt åremål blive fortsat fra Tåstrup til Roskilde således, at der etableres en effektiv kollektiv trafikforbindelse mellem Roskilde og Københavns-området.
- 3) Roskilde har i øvrigt en central trafikal placering for hele det sjællandske område, og anlæggelsen af en lufthavn ved Tune vil sammen med jernbanen til Korsør og Kalundborg lette forbindelsen med uddannelsescentrene vest for Store Bælt.
- 4) Et center ved Roskilde vil, ikke mindst i den vanskelige opbygningsperiode, kunne støtte sig på eksisterende uddannelses- og forskningsinstitutioner, biblioteker, arkiver og museer i København.

- 5) Et center ved Roskilde vil have særlige muligheder for at kunne tiltrække kvalificerede lærerkrafter – især deltidslærere – på grund af den korte og gode forbindelse til København.
- 6) Et center ved Roskilde vil have mulighed for et nært samarbejde med atomforsøgsstationen ved Risø.

Københavns universitet og andre offentlige myndigheder råder over betydelige arealer (knap 300 ha) sydvest for Roskilde. Ud fra de ovennævnte hensyn og mere generelle by- og egnsplanmæssige synspunkter må en placering af det nye center umiddelbart nordøst for Roskilde forekomme mere hensigtsmæssig. Det er undervisningsministeriets hensigt omgående at optage forhandling med de stedlige kommunale og andre myndigheder med henblik på en nærmere fastlæggelse af centrets placering og udarbejdelsen af en arealerhvervelsesplan til sikring af de omhandlede arealer hurtigst muligt.

Planlægningen af universitetscentrets uddannelses- og forskningsmæssige struktur vil blive sat i gang, såsnart nærværende lovforslag er vedtaget, men det er hensigten at søge undervisningen ved centret iværksat så hurtigt som muligt uden at afvente programmering, projektering og opførelse af permanente bygninger, idet man, så snart et centerareal er sikret, vil undersøge mulighederne for at gennemføre et pavillonbyggeri eller lignende på en egnet del af arealet.

I et sådant pavillonssystem, hvormed man har haft gode erfaringer ved Odense universitetscenter, skulle man kunne påbegynde undervisning til aflastning af de store fag under det filosofiske fakultet, af visse fag under den matematisk-fysiske faggruppe og senere af det rets- og statsvidenskabelige fakultet ved Københavns universitet. En sådan aflastning skulle i 1970'erne sigte på at reducere væksten i tilgangen af studerende til Københavns universitet med ca. 50 pct.

Til at forestå centrets planlægning og iværksættelsen af undervisningen forudsættes omgående etableret en mindre arbejdsgruppe, der må frigøres for andre arbejdsopgaver, og som må omfatte såvel universitetsmæssig, administrativ som byggeteknisk sagkundskab.

På længere sigt forudsættes universitetscentret ved Roskilde udbygget således, at det bliver muligt at holde Københavns universitets studentertal på ca. 25.000 og at aflaste andre højere og videregående uddannelsesinstitutioner i Københavns-området i det omfang, disse institutioner giver en undervisning, som er beslægtet med de uddannelser, som allerede er placeret i universitetscentret.

Undervisningsministeriets foreløbige planer går

ud på en hurtig opbygning af de mest søgte skoleembedseksamensfag: dansk, engelsk, fransk, tysk, historie og samfundsfag, der i øjeblikket søges af 77 pct. af de studerende til kandidateksamen ved Københavns universitets filosofiske fakultet.

Der vil ganske vist ikke herved blive mulighed for den enkelte studerende for at vælge sin kombination af hoved- og bifag frit ved Roskilde-centret. Men da hoved- og bifag ifølge den nye humanistiske studieordning af 1968 normalt læses efter hinanden, vil det ikke være vanskeligt for en studerende, der har læst et af de førnævnte fag ved Roskilde-centret, og som ønsker at kombinere det med et af de mindre søgte fag som f.eks. kristendomskundskab eller russisk, at læse det ved Københavns universitet.

På samme måde vil man kunne aflaste det næststørste fakultet ved Københavns universitet, det rets- og statsvidenskabelige fakultet, ved at etablere juridiske og nationaløkonomiske studier ved Roskilde-centret. Dette vil i øvrigt kunne støtte samfundsfagsstudiet.

Undervisningsministeriet afventer en redegørelse fra Handelshøjskolen i København om dens udbygningsbehov. Når den foreligger, vil der kunne tages stilling til, om og i hvilken takt oprettelse af handelshøjskoleuddannelser eventuelt kan ske ved et Roskilde-center.

Det skal i denne forbindelse nævnes, at man i begyndelsen af 1970 kan vente en indstilling fra planlægningsrådet om en nærmere koordinering af de samfundsvidenskabelige uddannelser. Det må anses for muligt, at man på dette grundlag ved et Roskilde-center vil slå de samfundsvidenskabelige universitetsstudier og de erhvervsøkonomiske handelshøjskolestudier sammen til én stor faggruppe med muligheder for friere fagkombinationer og afsluttende eksaminer på forskellige niveauer.

På samme måde må mulighederne for et samarbejde mellem de sproglige universitetsstudier og handelshøjskolens sprogstudier undersøges.

Hertil kommer de tidligere nævnte overvejelser om at flytte væsentlige dele af Københavns universitets matematisk-fysiske faggruppe til området ved Risø. Placeres faggruppen ved Risø, vil der kunne etableres et nært samarbejde mellem universitetcentret og faggruppen om udnyttelse af fælles faciliteter, kurser og lærerkræfter.

Endelig kan det overvejes at udflytte et af de københavnske seminarier, der ikke har mulighed for at opfylde det nye læreruddannelseslovs bygningsmæssige krav, hvor de er placeret i øjeblikket, til Roskilde-centret. Herved vil der kunne skabes særlig gode forudsætninger for det i betænkning af 18. maj 1966 fra folketingsudvalget vedrørende forslag til lov om uddannelse af lærere til folkeskolen og forslag til lov om højere forberedelseksamen

ønskede nærmere samarbejde mellem læreruddannelsen og universitetsuddannelserne.

Det fremgår af bemærkningerne til forslaget til § 2 i loven af 31. maj 1968 om universiteternes udbygning, at ca. 120 mill. kr. vil være påkrævet til gennemførelse af midlertidige bygningsforanstaltninger ved Københavns universitet, men i det omfang, det vil være muligt at aflaste Københavns universitet ved udbygning af Roskilde-centret, vil det være rimeligt at overveje en anvendelse af en del af de 120 mill. kr. til byggeri ved Roskilde-centret.

Der stilles derfor forslag om, at indtil 25 mill. kr. af de 120 mill. kr. (byggeindeks 178) skal kunne anvendes til forberedende arbejder i forbindelse med Roskilde-centrets etablering i tiden indtil 1. april 1973. Man agter inden dette tidspunkt at fremsætte lovforslag om de økonomiske rammer for Roskilde-centrets udbygning.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

ad § 1. Med hjemmel i nærværende paragraf agter undervisningsministeren at optage forhandlinger med Københavns kommune om udarbejdelse af en byplan, som kan sikre anvendelsen af arealer inden for området Jagtvejen-Tagensvej-Haraldsgade-Vermundsgade til Københavns universitets læge- og naturvidenskabelige institutter og andre dermed beslægtede uddannelsesinstitutioner.

Når der foreligger rapport fra den styringsgruppe, som forestår undersøgelserne af mulighederne for at placere Københavns universitet på Vestamager/Kalveboderne, vil regeringen stille forslag om universitetets placering på grundlag af det tilvejebragte materiale.

Der er ikke ved dette forslag taget stilling til et centers konkrete placering ved Roskilde, men man vil umiddelbart efter, at nærværende lovforslag måtte være vedtaget, optage forhandling med kommunale og andre myndigheder om den mest hensigtsmæssige placering af et centerareal bl.a. med henblik på opnåelse af bevillingsmæssig hjemmel til erhvervelse af arealet.

De 25 mill.kr., som man søger hjemmel til at anvende af den ved lov af 31. maj 1968 fastlagte bevillingsramme på 1.250 mill. kr. til forberedende arbejder i forbindelse med Roskilde-centrets etablering, skal dække udgifterne ved byggemodning og opførelse af de første midlertidige bygninger og ved planlægningen af centrets opbygning såvel uddannelses- som bygningsmæssigt. Såsnart der foreligger en generalplan for centret, vil der blive forelagt et lovforslag om centrets opbygning.

ad § 4. I henhold til bekendtgørelse af 8. juli 1966 af lov om folkeskolen § 61 og til lov af 13. april 1942 om ekspropriationer til offentlige højere almensko-

ler er der hjemmel til at foretage ekspropriationer til opførelse af bygninger og andre anlæg til folkeskoler og gymnasieskoler.

En tilsvarende hjemmel findes ikke, for så vidt angår højere uddannelsesinstitutioner. Under hensyn til det meget omfattende byggeri af sådanne institutioner, som må forventes i de kommende årtier, anser regeringen det for vigtigt, at der nu skabes hjemmel for, at arealer til højere uddannelsesinstitutioner kan erhverves ved ekspropriation. Sådanne arealer vil ganske vist ved byplan kunne udlægges til offentlige formål således, at byplanlovens ekspropriationsbestemmelser kan tages i anvendelse. Men da der kan gå 1-2 år, fra man beslutter at udarbejde en byplan, og til byplanen er endeligt godkendt, kan man risikere, at der ved denne procedure kan opstå betydelige forsinkelser i institutionernes udbygning.«

Samme dag, som forslaget til lov om Københavns Universitets placering og universitetscentre blev fremsat – den 28. november 1969 – fremsatte undervisningsministeren i folketinget et andet lovforslag, som også berører Københavns Universitets udbygning, nemlig forslag til lov om lægevidenskabelig studenterundervisning på hospitaler under Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen.

Dette lovforslag (folketingstidende 1969-70, tillæg A, sp. 1125-44) er sålydende:

Forslag til

Lov om lægevidenskabelig studenterundervisning på hospitaler under Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen

§ 1. På hospitaler under Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen oprettes kliniske undervisningsenheder, som sideordnet med Rigshospitalet varetager undervisningen i fag ved 2. del af det lægevidenskabelige studium ved Københavns universitet.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter efter indstilling fra Københavns universitet og efter forhandling med indenrigsministeren, Københavns kommune og Københavns amtsråd de nærmere bestemmelser for de i stk. 1 nævnte undervisningsenheders organisatoriske forhold.

§ 2. Der ydes af statskassen Københavns kommune og Københavns amt godtgørelse for de årlige merudgifter, der er forbundet med, at den i § 1, stk. 1, nævnte undervisning henlægges

til hospitaler under henholdsvis Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen.

Stk. 2. Til opførelse, ombygning eller køb af bygninger samt til indretning af særlige lokaler til den i § 1 omhandlede undervisning ydes der af statskassen tilskud til hel eller delvis dækning af de dermed forbundne udgifter.

Stk. 3. De nærmere regler om ydelse af godtgørelse i henhold til stk. 1 og tilskud i henhold til stk. 2. fastsættes af undervisningsministeren efter forhandling med indenrigsministeren.

§ 3. Ud over oprettelsen af de i § 1 nævnte to kliniske undervisningsenheder kan Københavns universitet med undervisningsministerens samtykke træffe aftale med andre hospitalsvæsener om samarbejde for så vidt angår undervisningen i enkelte nærmere angivne fag. De merudgifter, der ved sådan undervisning påføres de pågældende hospitalsvæsener, godtgøres af statskassen efter reglerne i § 2.

§ 4. Loven træder i kraft den 1. februar 1970.

Dette lovforslag bygger på den af et af undervisningsministeriet den 30. september 1966 nedsat udvalg i juni 1968 afgivne betænkning (nr. 503) om en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet.

Af bemærkningerne til lovforslaget meddeles følgende uddrag:

»Betænkningen har været forelagt Københavns universitet og Rigshospitalet til udtalelse, og begge institutioner har kunnet tilslutte sig de i betænkningen indeholdte forslag, idet man dog har anmodet om, at detailspørgsmål gøres til genstand for nærmere forhandling. Endvidere har betænkningen været oversendt til behandling i indenrigsministeriet, som har udbedt sig udtalelser fra sundhedsstyrelsen, Københavns magistrat, Københavns amtsråd og fra Frederiksberg kommunalbestyrelse.

Sundhedsstyrelsen har tiltrådt betænkningens forslag om oprettelse af to nye undervisningsenheder, ligestillet med Rigshospitalet, idet man under henvisning til de nuværende særdeles vanskelige forhold for den kliniske undervisning af de medicinske studerende i København indtrængende tilråder, at den foreslåede nye ordning iværksættes. Københavns magistrat, Københavns amtsråd og Frederiksberg kommunalbestyrelse har alle med-

delt, at disse myndigheder i princippet er positivt indstillet over for tanken om, at de under dem hørende hospitaler deltager i løsningen af opgaver inden for studenterundervisningen.

Undervisningsministeriet er med udvalget enig i, at det er påkrævet, at der tilvejebringes en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved fakultetet. Man har herved i overensstemmelse med udvalget lagt vægt på, at tilgangen til det lægevidenskabelige studium ved Københavns universitet har været stigende, og at denne tigning nu er meget følelig også ved 2. dels studiet. Hertil kommer, at det er nødvendigt at sikre de studerende en fuldt forsvarlig undervisning og skabe rimelige arbejdsvilkår for lærerne, således at den nye studieordnings sigte med hensyn til en forkortelse af studiet kan opfyldes. Da undervisningsministeriet kan tiltræde det af udvalget fremsatte forslag, hvorefter den kliniske del af studenterundervisningen ved Københavns universitet fremtidig varetages af tre ligestillede undervisningsenheder, fremsættes nærværende lovforslag.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

I afsnit I, kapitel 4, i betænkningen har udvalget redegjort for de undervisende institutioners organisatoriske forhold. Det skal i korthed anføres, at Københavns universitet varetager de undervisningsmæssige forhold – herunder ansættelser og afskedigelser af de til undervisningen knyttede lærerkræfter. Disse funktioner er henlagt til universitetets forskellige organer, af hvilke det lægevidenskabelige fakultets funktioner har direkte betydning for de administrative og kollegiale forhold vedrørende undervisningen. De til hospitalsvæsenet knyttede faglige organer (lægeråd, overlægeforsamlinger, hospitalsråd samt overlægeråd) er fortrinsvis rådgivende organer for hospitalsmyndighederne i spørgsmål af lægelig interesse for hospitalerne.

Det er udvalgets opfattelse, jfr. betænkningens afsnit II, kapitel 4, at udbygningen af de to nye undervisningsenheder til kliniske lægeskoler vil gøre det nødvendigt, at der tillægges lærerstabene på disse en vidtgående autonomi i undervisningsmæssig henseende inden for rammerne af den til enhver tid gældende eksamensordning og den af det samlede fakultet vedtagne studieordning.

Da udvalget er kommet til det resultat, at de inden for hospitalsvæsenet eksisterende faglige organer med deres nuværende sammensætning og de dem tillagte opgaver næppe er egnede til at udøve de funktioner af administrativ art, som det vil være naturligt at delegerer til den enkelte undervisningsenhed, stiller udvalget forslag om, at der til støtte

for fakultetet etableres en organisation, ikke alene på de to nye undervisningsenheder, men også på Rigshospitalet til løsning af såvel interne som eksterne opgaver vedrørende undervisningen og til at forestå den fornødne koordination i det omfang, denne ikke naturligt sker ved det samlede fakultet.

Udvalget foreslår endvidere, at professorerne ved de nye undervisningsenheder ved Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen beskikkes som professorer ved Københavns universitet med rettigheder og forpligtelser som ordinære professorer, således at de bl.a. indtræder som medlemmer af det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet.

I afsnit I, kapitel 2, i betænkningen har udvalget opgjort, at der til varetagelse af den 2. dels undervisning, der er centraliseret omkring Rigshospitalet og de parakliniske institutter, og eksaminationen pr. 1. september 1967 var ansat 30 ordinære professorer (inkl. 5 professorater knyttet til overlægestillinger ved Dronning Louises Børnehospital, Ortopædisk Hospital, Blegdamshospitalet og Finseninstitutet), 1 professor ved den kliniske praktikantundervisning ved Rigshospitalet, Tagensvej, og 50 lektorer; desuden betales 36 honorarer for medvirken ved undervisningen. Af i alt 68 afdelingsledere og amanuenser ved de parakliniske institutter, af hvilke de fleste har udadgående virksomhed (f.eks. Retsmedicinsk Institut), deltager nogle, men ikke alle i undervisningen.

Til varetagelse af undervisningen på Kommunehospitalet, Bispebjerg Hospital samt amtssygehusene i Gentofte og Glostrup var der pr. 1. september 1967 beskikket i alt 16 professorer ved den kliniske praktikantundervisning; heraf var 11 overlæger under Københavns hospitalsvæsen og 5 overlæger under Københavns amts sygehusvæsen. Prosektorerne på Kommunehospitalet og Bispebjerg Hospital var beskikket som lektorer i patologisk anatomi. Desuden blev der under studieordningen af 1954 i foråret 1967 ydet honorarer til i alt 18 lærere for undervisning af volontører i 1. semester. Disse honorarer er nu bortfaldet. Et stort antal læger havde, navnlig i de seneste år, undervist uden at modtage vederlag herfor, men dette forhold er nu blevet ændret, og undervisning uden vederlag er således bragt til ophør for så vidt angår den timeplanmæssige undervisning under den nye studieordning.

Udvalget har endvidere i betænkningens afsnit II, kapitel 5, opgjort, at der til varetagelse af undervisningen i de fag, der henlægges til de to nye kliniske undervisningsenheder vil være behov for at ansætte 15 professorer og 14 lektorer samt 50-60 andre lærere pr. undervisningsenhed, jfr. nedenfor under bemærkningerne til § 2, stk. 1.

Undervisningsministeriet har kunnet tilslutte sig udvalgets forslag om, at professorerne ved de to nye undervisningsenheder beskikkes som ordinære professorer ved Københavns universitet, og at der bør tillægges lærerstabene på disse enheder en vidtgående autonomi. Undervisningsministeriet har endvidere i princippet kunnet tiltræde udvalgets forslag i betænkningens afsnit II, kapitel 4, til undervisningsenhedernes organisation. Imidlertid vil de nærmere bestemmelser herom først blive fastsat efter forhandlinger med indenrigsministeriet, Københavns universitet, Rigshospitalet, Københavns magistrat og Københavns amtsråd. Ved fastsættelsen af disse bestemmelser vil de lokale forhold og den seneste udvikling inden for universitetsadministrationen blive taget i betragtning. De nævnte bestemmelser vil tillige med de nærmere bestemmelser for ydelse af den i § 2 nævnte merudgiftsgodtgørelse m.m. indgå i de overenskomster, som forudsættes indgået mellem undervisningsministeriet på den ene side og Københavns borgerrepræsentation, Københavns amtsråd og de i § 3 omhandlede hospitalsvæsener på den anden side.

Til § 2

Stk. 1. Som nævnt ovenfor har Københavns magistrat og Københavns amtsråd givet tilsagn om at medvirke ved gennemførelsen af en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet. De pågældende kommunale myndigheder har imidlertid fremhævet, at det er en klar forudsætning for deres deltagelse i den påtænkte nye ordning, at der af statskassen ydes fuld dækning af udgifterne til etablering og drift af de nye undervisningsenheder.

Uanset at det må fastholdes, at det samlede danske hospitalsvæsen også har en opgave med hensyn til uddannelse af læger, speciallægeuddannelse samt såvel postgraduat- som graduat (2. dels)-uddannelse, er undervisningsministeriet af den opfattelse, at de merudgifter, der er forbundet med den ovenfor omtalte studenterundervisning, må dækkes af statskassen, ikke mindst under hensyn til at de omhandlede udgifter til studenterundervisning kun kommer til at hvile på et begrænset antal kommunale hospitaler. I denne forbindelse kan også henvises til, at der i bemærkningerne til § 4 i forslag til lov om sygehusvæsenet (jfr. lov nr. 237 af 4. juni 1969) er anført, at det ved den fortsatte opbygning af landets sygehusvæsen må holdes for øje, at dette må være i stand til at opfylde stadigt ændrede og øgede krav til undervisning på sygehusene af medicinske studerende, vordende speciallæger og praktiserende læger, sygeplejeelever og andet medicinsk hjælpepersonale, og at det endvidere i bemærknin-

gerne til § 18 i samme lovforslag (lovens § 17) er udtalt, at der af statskassen kan ydes særlige tilskud til hel eller delvis dækning af udgifterne til løsning af særlige opgaver inden for det kommunale sygehusvæsen, i hvilken forbindelse bl.a. peges på tilskud til fremme af undervisning og uddannelse ved sygehusene.

Det har i denne forbindelse været taget under overvejelse, hvorvidt refusion til de kommunale sygehusvæsener for merudgifterne ved studenterundervisningen burde afholdes med hjemmel i ovennævnte § 17 i loven om sygehusvæsenet. Regeringen har imidlertid med den begrundelse, at universitetsuddannelse henhører under undervisningsministeriet, fundet det rigtigst, at dækningen af de omhandlede udgifter finder sted ved dette ministeriums foranstaltning.

I udvalgets betænkning er der i afsnit II, kapitel 5, redegjort for de udgifter, som de kommunale myndigheder ønsker dækket af statskassen. Opgørelser over disse udgifter, der er optrykt som bilag 7 og 8 til betænkningen, er foretaget af de udvalgsmedlemmer, som er udpeget af Københavns hospitalsvæsen, henholdsvis Københavns amts sygehusvæsen. Ifølge disse opgørelser andrager de årlige udgifter 11,2 mill. kr. i tiden, indtil de kommende storhospitaler i Hvidovre og Herlev tages i brug, og derefter ca. 15,4 mill. kr.

Efter at have haft betænkningen til udtalelse har Københavns magistrat og Københavns amtsråd anslået de årlige udgifter, indtil hospitalerne i Hvidovre og Herlev tages i brug, til 12,7 mill. kr.

De med nyordningen forbundne årlige udgifter kan opdeles i 2 grupper:

a. Hospitalsudgifter, der ifølge Københavns kommune og Københavns amtsråd omfatter lønningsudgifter i forbindelse med udvidelse af lægestabene, herunder ansættelse af kliniske assistenter, og hjælpepersonalet, vedligeholdelse af inventar, andel i ejendommens drift, lægemidler, linnedvarer m.v. samt vask, rengøringsmidler, kontorrekvisitter m.v. og andel i drift af hjælpeafdelinger (administration).

b. Udgifter til honorarer

Med hensyn til de under a. nævnte hospitalsudgifter, der er opgjort til i alt ca. 11,2 mill. kr. for de to hospitalsvæsener tilsammen, hvortil kommer ca. 600.000 kr. for Frederiksberg hospital, jfr. nedenfor bemærkningerne til § 3, bemærkes, at den væsentligste post, nemlig i alt 8,6 mill. kr., vedrører lønnings- og pensionsudgifter i forbindelse med udvidelse af lægestabene og andre personalegrupper, hvortil kommer et beløb på 1,7 mill. kr. til aflønning af 30 kliniske assistenter, jfr. nedenfor.

Udvalget har i afsnit II, kapitel 2, i betænkning-

gen foretaget en opgørelse af den øgede arbejdsbyrde, der er forbundet med overtagelsen af studenterundervisningen for den enkelte hospitalsafdeling, og har samtidig drøftet, under hvilke organisatoriske former denne arbejdsbyrde kan indpases i hospitalsafdelingens samlede arbejde. Under den hidtidige ordning er undervisningsopgaverne med hospitalsadministrationens billigelse blevet varetaget af enkelte personer – praktikantprofessorer og andre lærere – mod særligt honorar, og undervisningen har således måttet varetages ved siden af det almindelige arbejde på afdelingen.

Efter udvalgets opfattelse, der deles af undervisningsministeriet, må der lægges vægt på, at hele lægestaben ved en undervisende afdeling yder bidrag til den undervisning, der finder sted under det daglige kliniske arbejde på stuegang, i operationsstuen, ved konferencer og under deltagelse i vagtarbejde. Udvalget fremhæver, at det er af betydning for undervisningsmiljøet, at der for alle, der ønsker og evner det, er mulighed for deltagelse i forskning. På én undervisende afdeling må således i første række faste læger (overlæger) og 1. reserve-læger, men også de øvrige læger ansættes med forpligtelse over for alle afdelingens opgaver, nemlig klinisk arbejde (patientbehandling), undervisning og forskning. Fastsættelse af, hvor stor en stab der er nødvendig til varetagelse af samtlige disse opgaver, må ske efter overvejelser vedrørende den enkelte afdeling og det enkelte fags placering i undervisningsmæssig henseende og vil være afhængig på den ene side af den eksisterende stab og dennes udnyttelse alene til de af undervisningen uafhængige opgaver og på den anden side af de undervisningsmæssige og videnskabelige opgaver inden for de enkelte fag, herunder om afdelingen skal påtage sig hele undervisningen i faget eller blot skal yde bidrag gennem enkelte undervisningstimer.

Udvalget mener, at spørgsmålet om den nødvendige stabsudvidelse bedst kan vurderes derved, at den øgede arbejdsbyrde beregnes som arbejdstimer og derpå omregnes til arbejdsår for en eller flere læger, som skulle føjes til den bestående stab ved afdelingen. Afdelingens ansvarlige lægechef skulle herefter kunne fordele undervisningsopgaverne mellem de enkelte medlemmer af lægestaben uden særskilt honorering for afholdelse af forelæsninger, eksaminatoriske klinikker m.v.

Udvalget har i betænkningen foretaget en detaljeret opgørelse over det antal arbejdstimer, undervisningen i de enkelte kliniske fag vil kræve. Efter udvalgets beregning vil undervisning og forskning ved en i undervisningsmæssigt omfang mellemstor specialafdeling, hvortil professoren i faget er knyttet, betyde en forøgelse af arbejdsbyrden med 2.460–3.360 timer årlig, hvilket svarer til $1\frac{1}{2}$ –2

lægers fulde arbejdsindsats, og ved afdelinger, der alene varetager kliniske kurser, en forøgelse af arbejdsbyrden med 1.180–2.390 timer årlig, svarende til $1\frac{1}{2}$ lægers fulde arbejdsindsats.

Ved de omhandlede lønningsudgifter har de kommunale myndigheder lagt udvalgets beregninger til grund. Imidlertid vil det, efterhånden som den enkelte hospitalsafdeling inddrages i undervisningen, være nødvendigt at foretage en individuel bedømmelse med hensyn til afdelingens bemanding, patientbelægning m.v. Det vil derfor være nødvendigt at etablere et snævert samarbejde mellem universitetet og hospitalerne vedrørende dette spørgsmål.

For så vidt angår de ovenfor omtalte udgifter til kliniske assistenter skal oplyses, at udvalget har indstillet, at der i overensstemmelse med nuværende praksis oprettes et antal stillinger som kliniske assistenter, der kan bistå professorerne i det videnskabelige arbejde samt ved undervisningen af studenterne. Antallet af kliniske assistenter ansat på Rigshospitalet, Blegdamshospitalet, Dronning Louises børnehospital, Ortopædisk hospital og Radiumstationen andrager 38. Lønningsudgifterne afholdes af Rigshospitalet.

Der er nu ved aftalen om indgåelse af overenskomsten mellem på den ene side Københavns hospitalsvæsen og Sygehusforeningen og på den anden side Foreningen af yngre Læger tilvejebragt mulighed for ansættelse af kliniske assistenter ved andre hospitaler end de ovennævnte. Det vil derfor være hensigtsmæssigt, at de pågældende hospitalsvæsener – også i de tilfælde, hvor de kliniske assistenter ansættes på undervisende hospitalsafdelinger – afholder lønningsudgifterne hertil mod godtgørelse for så vidt angår de kliniske assistenter, der er ansat på disse afdelinger. Antallet af disse kliniske assistenter vil andrage ca. 30 og de årlige lønningsudgifter ca. 1,7 mill. kr.

Med hensyn til de under b. nævnte udgifter til honorarer bemærkes, at uanset, at den hidtil gældende honorarordning, hvorefter de enkelte lærere modtog honorar for det ekstraarbejde, der påhvilede dem ved undervisningen, ved nyordningens gennemførelse forudsættes ophævet, bør de kommunalt ansatte overlæger, der udnævnes til enten professorer eller lektorer, og som derved pålægges et særligt ansvar for undervisningen samt et betydeligt merarbejde, som ikke i fuldt omfang kompenseres ved en udvidelse af den enkelte afdelings lægestab i det enkelte fag, oppebære honorar herfor. Andre lærere forudsættes at undervise uden at oppebære særskilt vederlag herfor. Om størrelsen af de ovennævnte honorarer vil der blive optaget forhandlinger med Den almindelige danske Lægeforening. Det kan oplyses, at professorerne ved den kliniske

praktikantundervisning og lektorerne for tiden aflønnes med et årligt honorar på 3.900 kr. med tillæg, samt at de ved Århus kommunehospital ansatte overlæger, der er udnævnt til professorer ved Aarhus universitet, oppebærer et årligt honorar på 7.200 kr. ligeledes med tillæg. De samlede honorarudgifter vil andrage 1,7 mill. kr., men modsvares af besparelsen ved bortfald af de hidtil ydede honorarer til andre lærere.

De årlige merudgifter, som vil blive påført Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen, omfatter kun tiden, indtil hospitalerne i Hvidovre og Herlev tages i brug. Som tidligere nævnt har udvalget henstillet, at undervisningen fortrinsvis koncentrerer på disse hospitaler. Når disse hospitaler tages i brug, må det antages, at der vil finde en stigning i merudgifterne sted. Forhandlinger herom vil blive optaget til sin tid, og resultatet af disse vil blive forelagt de bevilgende myndigheder.

Stk. 2. Af betænkningens afsnit II, kapitel 5, fremgår, at repræsentanterne for Københavns hospitalsvæsen i deres opgørelse har forudsat, at anlægsudgifterne finansieres af statskassen, og har opgjort udgifterne til de midlertidige foranstaltninger på Kommunehospital og Bispebjerg hospital til 5 mill. kr. Disse udgifter er imidlertid af Københavns magistrat anslået at ville andrage 7,3 mill. kr.

Udvalgets repræsentanter for Københavns amts sygehusvæsen har derimod i deres opgørelse over de udgifter, der er forbundet med studenterundervisningen, indregnet udgifter til forrentning og afskrivning af anlægsudgifterne og har således ikke på indeværende tidspunkt fremsat særskilt ønske om statskassens finansiering af disse udgifter. Dette standpunkt er tiltrådt af Københavns amtsråd, efter at betænkningen har været forelagt dette til udtalelse.

Frederiksberg kommunalbestyrelse har anslået sine anlægsudgifter til 1,05 mill. kr., jfr. nedenfor til § 3.

Undervisningsministeriet har ikke ment at kunne afvise disse krav. Iværksættelsen af de nødvendige byggeforanstaltninger vil først finde sted, når de enkelte projekter har været forelagt Byggeadministrationen for de højere læreanstalter, og når boligministeriets godkendelse foreligger.

Hverken Københavns magistrat eller Københavns amtsråd har opgjort udgifterne til investering når studenterundervisningen henlægges til hospitalerne i Hvidovre og Herlev. Til oplysning skal imidlertid anføres, at det af betænkningen fremgår, at repræsentanterne for Københavns hospitalsvæsen på grundlag af de foreliggende oplysninger har anslået anlægsudgifterne i forbindelse med hospitalet

i Hvidovre til 25 mill. kr., og at repræsentanter for Københavns amts sygehusvæsen i driftsudgifterne har indregnet afskrivninger på bygninger og inventar samt forrentning med et beløb på ca. 1,4 mill. kr., når hospitalet i Herlev er taget i brug.

Til § 3

Af udvalgets betænkning, jfr. afsnit II, kapitel 3, fremgår det, at det vil være nødvendigt for Rigs-hospitalet – for at kunne bestride undervisningen i 3.semester i fagene kirurgi og medicin – at fortsætte det allerede etablerede samarbejde med Frederiksberg hospital, der råder over det fornødne antal afdelinger til brug for undervisningen i disse fag. De nævnte afdelinger vil således i undervisningsmæssig henseende indgå i den undervisnings-enhed, der er knyttet til Rigshospitalet. De merudgifter, der ved denne ordning vil blive påført Frederiksberg hospital, bør ligeledes dækkes af statskassen. Da det imidlertid tillige for Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen i en overgangsperiode kan blive påkrævet at etablere et samarbejde med andre, herunder ikke-kommunale hospitaler, er det nødvendigt, at der er hjemmel til at indgå sådanne samarbejdsaftaler samt til af statskassen af yde godtgørelse for de de pågældende hospitaler påførte merudgifter.

Frederiksberg kommunalbestyrelse har anslået merudgifterne til ca. 600.000 kr. årlig.

Til §§ 2 og 3

På indeværende tidspunkt har det ikke været muligt at foretage en endelig opgørelse over de med nyordningens gennemførelse forbundne merudgifter. De udgiftsopgørelser, der er foretaget af Københavns magistrat, Københavns amtsråd og Frederiksberg kommunalbestyrelse, forudsætter nærmere forhandling.

Med dette forbehold kan udgifterne, indtil hospitalerne i Hvidovre og Herlev tages i brug, på det foreliggende grundlag opgøres således:

Årlige driftsudgifter:	
Godtgørelse til Københavns kommune.....	5,75 mill. kr.
Godtgørelse til Københavns amtsråd.....	6,92 - -
Godtgørelse til Frederiksberg kommune.....	0,60 - -
	<hr/>
	13,27 mill. kr.
hvtortil kommer udgifter til aflønning af kliniske assistenter.....	1,70 mill. kr.
I alt...	<hr/>
	14,97 mill. kr.

Investeringsudgifter:

Københavns kommune	7,5 mill. kr.
Frederiksberg kommune	1,0 - -
	<hr/>
	8,5 mill. kr.

Oprettelsen af de to nye undervisningsenheder vil medføre en forøgelse af arbejdsbyrden for det lægevidenskabelige fakultets sekretariat, hvorfor det må påregnes, at der må oprettes 1-2 akademikerstillinger ved dette. Lønningsudgiften hertil vil andrage ca. 100.000 kr. årligt.

Til § 4

Efter ikrafttrædelsen af den nye studieordning er der truffet midlertidig aftale med Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen om varetagelse af den udvidede kliniske undervisning. Da den omhandlede aftale udløber med udgangen af januar 1970, og da de to hospitalsvæsen har tilkendegivet, at aftalen ikke kan forventes forlænget på det hidtidige grundlag, foreslås det, at loven sættes i kraft den 1. februar 1970.«

Om universitetets lokalemæssige udbygning iøvrigt henvises til afsnit II. D.